

Economie Integraal vwo 2e druk

Samenvatting hoofdstuk 18 Economie internationaal

18.1 De betalingsbalans

Op welke manier worden internationale geldstromen op de betalingsbalans geregistreerd?

De betalingsbalans bestaat uit de lopende en de financiële rekening. Op de lopende rekening vind je betalingen die te maken hebben met de export en import van goederen en diensten. Verder vind je op de lopende rekening de ontvangsten en betalingen van primaire en overdrachtsinkomens. Op de financiële rekening staat het internationale kapitaalverkeer vermeld, inclusief de veranderingen van de officiële reserves. Die laatste zorgen automatisch voor (formeel) betalingsbalansevenwicht. De openheid van een economie kan gemeten worden met de export-, respectievelijk de importquote. Dan blijkt dat Nederland één van de meest open economieën van de wereld heeft.

Een aparte kwestie is het grote overschot op de Nederlandse lopende rekening ($E - M$). Uitgaande van de identiteit $(S - I) + (B - O) = (E - M)$ betekent een overschot op de lopende rekening dat de beide andere sectoren $(S - I) + (B - O)$ samen eveneens een overschot moeten hebben. Bij evenwicht op de overheidsbegroting bijvoorbeeld is het overschot op de lopende rekening gelijk aan een spaaroverschot van de huishoudens.

18.2 Internationale handel

Wat zijn de oorzaken en gevolgen van internationale handel?

Vaak zijn het natuurlijke oorzaken die de export dan wel import van een land bepalen. Nederland exporteert bloembollen en importeert ruwe olie. Verder zijn het vaak de buurlanden waarmee het meest handel gedreven wordt. Daarnaast zijn het de comparatieve kostenverschillen die de handelsstromen bepalen. Niet de absolute, maar de relatieve kostenverschillen bepalen hoe concurrerend een land is. Achter de comparatieve kostenverschillen liggen verschillen in arbeidsproductiviteit, die mede bepaald worden door de kwaliteit van scholing en van de infrastructuur.

In principe neemt de welvaart in de zin van het bbp door internationale handel toe. Maar de globalisering, de verwevenheid van de handeldrijvende economieën, heeft ook nadelen. Het verdwijnen van werkgelegenheid uit landen met een relatief hoog loonpeil bijvoorbeeld is een probleem. Er zijn dan ook altijd weer landen die protectie toepassen, bijvoorbeeld via invoerrechten of contingententeringen. Redenen om de eigen economie te beschermen kunnen zijn o.a. de bescherming van een zich nog ontwikkelende bedrijfstak, dumping door buitenlandse ondernemingen, de wens zelfvoorzienend te zijn wat voedsel betreft of politieke redenen.

18.3 Wisselkoersen

Hoe komen wisselkoersen tot stand? Van welk belang zijn wisselkoersen voor een economie?

Wisselkoersen komen in twee varianten voor, vrije of flexibele en vaste koersen. Vrije koersen worden bepaald door vraag en aanbod. Vraag naar en aanbod van een valuta hebben een directe relatie met de posten op de betalingsbalans. Zo leidt export vanuit Nederland tot vraag naar euro's. Nederlandse import leidt tot aanbod van euro's. De flexibiliteit leidt ertoe dat koersen vrijwel dagelijks appreciëren dan wel depreciëren. Een voortdurend stijgende wisselkoers kan uiteindelijk de concurrentiepositie van een land aantasten. Tegelijkertijd worden buitenlandse valuta's in dat geval goedkoper, waarmee ook de import goedkoper wordt en daarmee kan het algemeen prijspeil dalen.

Vrije koersen hebben het nadeel dat ze onzekerheid voor importeurs en exporteurs met zich meebrengen. Daarom kan een land zijn eigen valuta in een (vrijwel) vaste verhouding koppelen aan een andere valuta, zoals de Deense kroon ten opzichte van de euro of de Chinese yuan ten opzichte van de Amerikaanse dollar. De centrale bank van Denemarken respectievelijk China zorgt er dan voor dat de koersen binnen een bepaalde bandbreedte blijven via aan- en verkopen van de valuta waaraan hun munt is gekoppeld.

18.4 Europese samenwerking

Op welke manier heeft de economische samenwerking tussen Europese landen zich ontwikkeld?

Economische samenwerking kan op allerlei manieren. In opklimmende mate van intensiteit kennen we handelsverdragen, de vrijhandelszone, de douane-unie, de gemeenschappelijke markt, de economische unie, de monetaire unie en de politieke unie. De Europese Unie is in elk geval een vrijhandelszone, een douane-unie en een gemeenschappelijke markt. Een economische unie is de EU gedeeltelijk en uitsluitend voor de eurogebruikende landen is de EU ook een monetaire unie. Een politieke unie is de EU tot nu toe niet geworden.

Er zijn twee soorten motieven geweest om met de Europese integratie te starten, politieke en economische motieven. Het politieke motief wordt vooral bepaald door de wens Europese oorlogen in het vervolg te vermijden. Economische motieven zijn o.a. meer transparantie, minder transactiekosten en schaalvergroting met als doel een grotere concurrentiekracht te ontwikkelen ten opzichte van andere handelsblokken.

Landen die willen toetreden tot de EU dienen aan de zogenaamde convergentiecriteria te voldoen. Eén keer toegetreden, krijgen landen te maken met regels voor de overheidsfinanciën in het kader van het Stabiliteits- en Groeipact.

Er zijn ook problemen ten aanzien van het integratieproces. Zo zijn er o.a. verschillen in belastingssystemen, in sociale zekerheid, in nettobijdragen aan de EU, met betrekking tot mededingingskwesties en het ontbreken van wisselkoersen. Het Verenigd Koninkrijk lijkt de EU per 31 januari 2020 te gaan verlaten.